Antifona *Beate Juliane*
(Attribwita lil Mro. Angelo Pullicino)
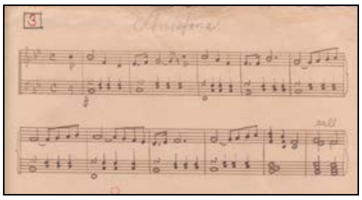
It-tieni parti

Manoel Pirotta
manoel.pirotta@um.edu.mt

Astratt: Fil-ħarġa tal-*Annwal tal-Knisja l-Antika ta' San Ġiljan Ospidalier* tas-sena l-oħra kont introduċejtkom mal-*Antifona Beate Juliane* li jien qed nattribwixxiha lil Mro. Angelo Pullicino (pp. 70-77). Fl-ewwel artiklu kont spjegajt tajjeb kif wasalt għal dil-konklużjoni peress li għandi fil-pussess tiegħi l-mużika oriġinali tagħha, kif ukoll minn tagħrif li ġbart minn fomm Luċjan, ħu l-kompożitur, fl-2002. Tagħrif ieħor ġej ukoll mid-diversi kitbiet li ħallielna Spiru Tanti fil-programmi tal-festa jew 'Il-Mixja', il-bullettin parrokkjali.

Kif wegħedtkom, f'dit-tieni parti ser inlaqqagħkom mal-varji taqsimiet tagħha f'aktar dettal, u daħħalt xi eżempji mużikali fejn ħassejt li nista' infiehem ruħi b'mod aktar ċar. Ser insiru nafu wkoll min kienu l-koristi u l-mużiċisti dilettanti li aktarx kienu jiffurmaw parti mill-orkestrina ta' Mro. Pullicino. Wieħed irid ifakkar li għal xi żmien, dan is-surmast żagħżugħ kien ġie mqabbad minn Dun Pawl Galea biex jieħu ħsieb id-daqq waqt il-festa xitwija ta' San Ġiljan. Dari, din kienet tkun iċċelebrata fil-knisja l-qadima, imsejħa 'Ta' Lapsi'.

Kliem muftieħ: San Ġiljan, Knisja ta' Lapsi (San Ġiljan), Antifona, Anġlu Pullicino (surmast), Għaqda Każini tal-Banda, University of Malta 'Ġ'F. Abela' Junior College, Soċjetà Mużikali 'Spinola' (San Ġiljan), Każin Banda 'San Ġiljan' (San Ġiljan), St. Julian's Choral Group.

It-tabella t'hawn taħt hi lista ta' strumenti mqiegħdin skont l-ordni kif soltu nsibuhom f'xi antifna jew xogħol ieħor sagru ta' dak iż-żmien, i.e. il-vjolini primi u sekondi fuq nett, taħthom l-istrumenti tal-qasba, imbagħad tar-ram, il-vuċijiet, u l-baxxi isfel nett. Il-parti tal-orgni mhux soltu tkun inkluża fil-partitura:

Antifona Beate Juliane - partijiet		
	Strument	Kummenti
01	Violino I$^{mo.}$	Teżisti fiż-żewġ settijiet
02	Violino 2$^{do.}$	
03	Flauto in Do*b*	
04	Flauto in Do	
05	Clarino Solo	Teżisti fiż-żewġ settijiet
06	Clarino 2$^{do.}$	
07	Corno I$^{mo.}$ Mi*b*	
08	Cornetta Sola	
09	Trombone Solo Si*b*	
10	Trombone I$^{mo.}$	
11	Trombone 2$^{do.}$	
12	Tenore I$^{mo.}$	

13	Tenore	
14	Euphonium Solo	
15	Orgni	

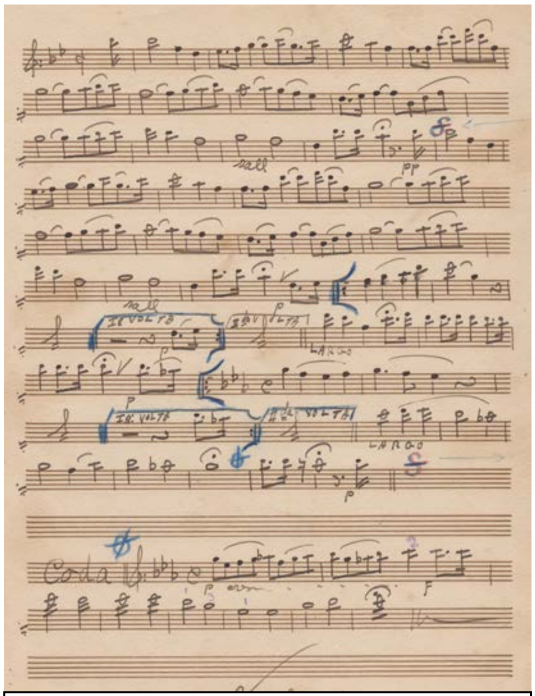

Parti tal-antifna ta' Pullicino bil-marki li ħalla fuqha Manuel Grima tal-vjolin

Mit-tabella t'hawn fuq wieħed jinnota li b'kollox għandna 15-il parti, li huma biżżejjed biex wieħed joħroġ partitura minnhom, u b'hekk ikollu idea sewwa ta' kif inhi mużikalment meħjuta din l-Antifna attribwita lil Pullicino. Hemm numru ta' affarijiet li joħorġu minn dit-tabella, fosthom li: (03) din il-parti tinkludi biss l-antifna; (07) seta' kien hemm parti wkoll għal kornu sekond peress li l-parti li għandna f'idejna hi mmarkata $I^{mo.}$; (14) strument li mhux soltu naraw f'xogħlijiet simili hu l-ewfonju[1], li hawn neħodha li qed jagħmel ix-xogħol ta' vjolinċell. (Infatti, il-parti tal-*Innu Popolari San Ġiljan* imniżżla li għandha tindaqq minn vjolinċell u mhux ewfonju); (15) neħodha li dil-parti hi għall-orgni peress li mużika simili tindaqq fi knisja. Il-parti ma tispeċifikax jekk din hix għal orgni jew strument ieħor bit-tastiera. Ma' dawn il-punti nixtieq inżid ngħid ukoll li ma nistgħux ngħidu jekk qattx kienet teżisti xi parti għat-timpani peress li bħala strument tal-perkussjoni aktarx li kien dejjem jidħol f'xi biċċa mużika sagra ta' dat-tip. Mil-lista t'hawn fuq wieħed malajr jinnota li ħafna mill-istrumenti huma tal-banda u għaldaqstant, Pullicino kien iqabbad 'il xi bandisti tal-post. F'dawk li huma strumenti tal-korda mbagħad, kien jipprova jaħdem mill-anqas bihom. F'waħda mill-kitbiet li kien ħallhieli Luċjan, ħu s-Surmast, insibu li dil-orkestrina kienet tkun magħmula minn dal-koristi u mużiċisti li ġejjin:

Isem u kunjom	Strument		Isem u kunjom	Strument
Agius Ġanni	Ewfonju		Grech Ġiljan	Trumbun
Cassar Ġiljan	Klarinett		Grech Salvu	Korist
Cefai Salvu	Korist		Grima Manuel	Vjolin
Debono Bertu	Klarinett		Pullicino Luċjan	Korist
Fenech Florian	Kornu		Tanti Spiru	Korist
Galdes	Ottavin		Turu	Vjolinċell

Forma: Bħala ħin, din l-Antifna ma tiħux ħin wisq, daqs erba' minuti u kwart bir-repliki b'kollox, meta t-tul ta' waħda 'normali' hu ta' mhux anqas minn 10 minuti. Dal-fattur jagħmel minn din l-Antifna waħda żgħira, jew, kif ser nibda nsejħilha jien, 'antifna minjatura'.

Antifna hi kelma Griega li tfisser 'innu'. Imma fid-dizzjunarji lingwistiku tagħna, b'dil-kelma nifhmu dik is-silta sagra qsajra, aktarx meħuda mill-Bibbja, li tiġi reċitata[2] jew kantata waqt funzjonijiet liturġiċi u l-Uffiċċju Divin. Oriġinarjament, il-kant kien ikun fl-istil Gregorjan[3], iżda mbagħad bdiet tiġi mmużikata fi stili aktar kontemporanji minn kompożituri varji. Aktarx li l-antifna titkanta b'mod polifoniku b'tali mod li tinvolvi aktar minn vuċi waħda, jonkella żewġ korijiet jirrispondu 'l xulxin.

[1] Is-Surmast Angelo Pullicino kien idoqq tajjeb ħafna l-ewfonju. Għamel żmien kien idoqqu mal-King's Own tal-Belt, Valletta.

[2] Tip ta' kant li għandu mit-taħdit ukoll fl-istess waqt. Min ikanta ir-reċitativ ikun liberu f'dak li hu ritmu u temp. Issibu l-aktar f'xogħlijiet vokali bħalma huma l-opra u l-ortatorju.

[3] Tip ta' kant tal-knisja, aktarx mingħajr akkumpanjament ta' xejn. Jissejjaħ hekk għax kien ġie riformat mill-Papa Gregorju I.

Dawn normalment ikunu akkumpanjati minn orkestrina bħalm' hu l-każ tagħna. F'Malta, l-antifna hi dik il-biċċa mużika tant mistennija mill-ammiraturi waqt id-dħul tal-vara fil-knisja eżatt malli tidħol il-purċissjoni bi-istatwa tal-qaddis/a.

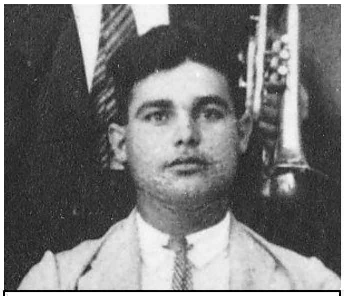

Ritratt tal-1926 surmast żagħżugħ Anġlu Pullicino (1904-79)

Il-biċċa l-kbira tal-antifni tas-seklu 19 u l-ewwel nofs tas-seklu 20 jieħdu l-forma ternarja, jiġifieri xogħol mużikali li jaqa' taħt tliet taqsimiet distinti fejn: (1) tissejjaħ A għax tiġi l-ewwel taqsima. Din tinbena madwar tema ewlenija (Tema a); (2) tissejjaħ B, u li tifforma t-tieni taqsima, jew il-parti tan-nofs, u b'tema kemmxejn differenti minn ta' qabilha biex toħloq kuntrast (Tema b); u (3). Dit-tielet taqsima tista' tkun, jew (a) A (i.e. ripetizzjoni eżatta), jew aħjar, (b) A^1 (i.e. ripetizzjoni viċin).

Fil-każ tal-*Antifona Beatu Juliane* ta' Pullicino l-affarijiet huma differenti għax hawnhekk għandna biss żewġ taqsimiet A + B replikati, u b'introduzzjoni fuq quddiem u koda fuq wara. (Jekk tqabbel l-istruttura ta' dil-Antifna ma' dik ta' Mro. Alberto Vella ssib li għandhom ħafna minn xulxin). It-tabella t'hawn taħt tispjega dan li qegħdin ngħidu f'aktar dettal:

Forma	Taqsima	Test	Battuti	Temp	Rimarki	
	1		00^4 - 12^3	*Allegro*	Introduzzjoni	
A	2	*Beate Juliane Protector Sanctissime*	12^4 - 24^3	*Tempo I*$^{mo.}$	Sentenza (a)	REPLIKATI
	3	*Intercedes pro nobis*	24^4 - 32	l-istess temp	Sentenza (b)	
	4	*A Domine*	33 - 35^3	*Largo*	Passaġġ ħolqa	
B	5	*Intercede pro nobis*	35^4- 43	*Tempo I*$^{mo.}$	Sentenza	
	6	*Domine Iesum Christe*	44 – 48[49]	*Largo*	Grupp kadenzjali	
	7		50 - 57	*Allegro*	Koda	

Mit-tabella t'hawn fuq wieħed jinnota li l-Antifna għandha seba' (7) taqsimiet żgħar u li kollha għandhom xi tip ta'funzjoni jew oħra fin-nisġa tagħha. Taqsima a mmarkajtha b'lewn ċar filwaqt li, Taqsima b b'ieħor skur. Fil-ġenb, fuq il-lemin tat-tabella niżżilt il-kelma 'replikati' peress li t-taqsimiet involuti iridu jerġgħu jindaqqu, qabel ma l-mużika tmur fis-sekonda volta, li mhix għajr il-koda tal-aħħar. Kemm l-introduzzjoni, kif ukoll il-koda mmarkajthom b'lewn ftit skur biex infisser li l-qalba tal-mużika (A+B) għandha materjal ieħor fuq barra taż-żewġ naħat tagħha. Ħaġ'oħra li xtaqt ngħid, għalkemm mhix fit-tabella, hi li t-tonalità tagħha hija in Si*b* Maġġuri. Kif ser naraw, il-mużika timmodula darba biss lejn is-sottodominanti (IV) permezz tal-passaġġ ħolqa (33-35^3) u ma terġax lura għat-tonalità li tkun bdiet biha. Din mhix ħaġa normali f'xogħol ta' dan it-tip li jiftaħ u jagħlaq f'tonalità differenti, speċjalment jekk il-forma tkun waħda ternarja. Fil-każ tagħna allura nistgħu ngħidu li għandna forma binarja minflok, u li allura tista' tippermettielna li nibdew f'tonalità u nispiċċaw f'oħra, bħalma jiġri normalment f'marċ meta jmur għat-triju. F'dik li hi estetika mbagħad, ix-xogħol hu wieħed pjuttost ibbilanċjat peress li, l-introduzzjoni = 12-il battuta; Taqsima a fiha 23 battuta, jew aħjar, sentenza (a) = 12 + sentenza (b) = 8 + passaġġ ħolqa (*Largo*) = 3; Taqsima b fiha 14-il battuta, jew aħjar, sentenza = 8 + grupp kadenzjali (*Largo*) = 6; u l-koda, li fiha 7 battuti.

ANALIŻI: Din tinkludi biss deskrizzjoni qasira u ġenerika tax-xogħol li għandna f'idejna bla ma nidħol f'wisq dettalji tekniċi.

(1) Introduzzjoni (00^4-12^3): L-ewwel parti tal-mużika sservi biex tintroduċi minnufih it-tema ewlenija tal-Antifna u tistabbilixxi t-tonalità tas-Si*b* Maġġuri. Fl-eżempju t'hawn taħt jidhru l-ewwel erba' battuti fejn il-melodija tibda *in aria* u tmur mill-ewwel fuq trijadi arpeġġjat, segwit minn tliet noti oħra mtarrġin fil-battuta ta' wara. L-istess jiġri fit-tieni frażi. Kif wieħed jista' jara, iż-żewġ frażijiet joħolqu bħal mistoqsija u tweġiba bejniethom peress li din tal-aħħar tinbena fuq l-istess mudell tal-oħra. Xi ħaġa wkoll fuq il-baxxi, fejn l-erba' semibrevijiet jiffurmaw bejniethom is-sinjal tas-salib.

Dan tista' tagħmlu billi tgħaqqad b'sing l-ewwel mal-aħħar nota u tieni mat-tielet waħda. Dat-tip ta' motiv forma ta' kruċ tiltaqa' miegħu ħafna fix-xogħlijiet Barokki, ngħidu aħna, ta' J.S. Bach (eż. 1):

Ez. 1
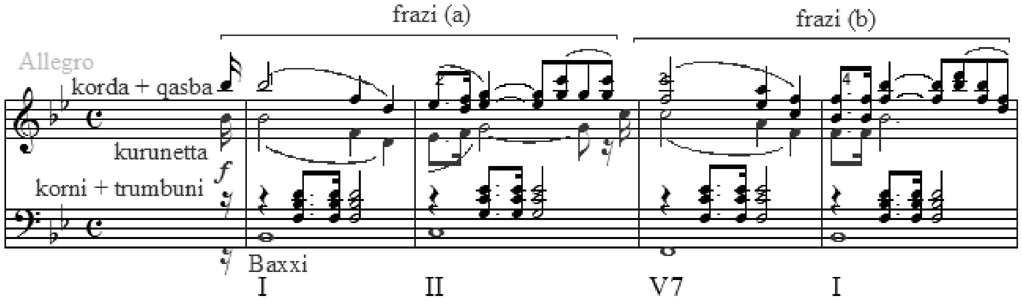

Il-bqija tal-introduzzjoni tikkonsisti fit-tkomplija tat-tema, fejn il-vjolini jintisġu b'mod kuntrapuntali, sostnuti wkoll mill-flawt u ż-żewġ klarinetti in Si*b* (eż. 2):

Ez. 2
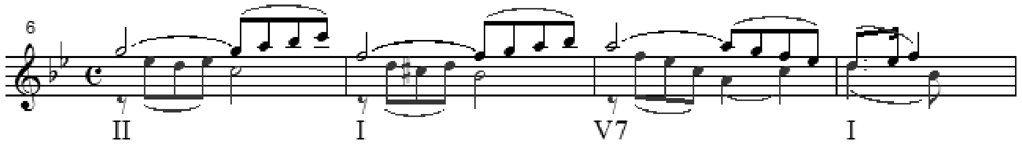

Lejn l-aħħar tal-introduzzjoni nsibu mmarkat *rallentando*, li permezz tiegħu l-mużika tnaqqas minn ġirjietha u tmur biex tistrieħ fuq pawsa f'tarf kadenza miftuħa.

TAQSIMA A: Dit-taqsima fiha żewġ sentenzi ta' tulijiet differenti fejn (a) 12-il battuta u (b) tmienja biss:

(2) Sentenza (a) (12^4-24^3): Din tuża l-istess materjal tal-introduzzjoni bid-differenza biss, li l-volum huwa mmarkat *piano* (bil-mod) peress li jidħlu jkantaw il-vuċijiet tenorili.

(3) Sentenza (b) (24^4-32): F'dit-tieni parti nsibu l-istess akkordji li kellna fl-introduzzjoni. Interessanti l-fatt madankollu, li hawn bħal donnu għandna żewġ gruppi vokali jwieġbu 'l xulxin permezz ta' żewġ frażijiet ta' żewġ battuti l-waħda. Iż-żewġ frażijiet l-oħra li jiġu warajhom mhumiex għajr repetizzjoni. Fihom il-melodija timxi b'noti tielgħin b'mod imtarraġ u f'forma ta' arpeġġ rispettivament, imma li, fiż-żewġ każijiet, imorru biex jagħlqu fuq nota twila. Wieħed ma jistax ma jinnotax hawnhekk, li l-kurunetta tidħol dejjem fit-tieni frażi bi tweġiba għall-istrumenti tal-korda u l-qasba. Dan kollu joħloq effett sabiħ ta' diwi bħalma nsibu f'xogħlijiet Barokki fejn il-ħoss maestuż tal-orgni u l-korijiet kienu jiddominaw ix-xena mużikali Ewropea (eż. 3):

Ez. 3
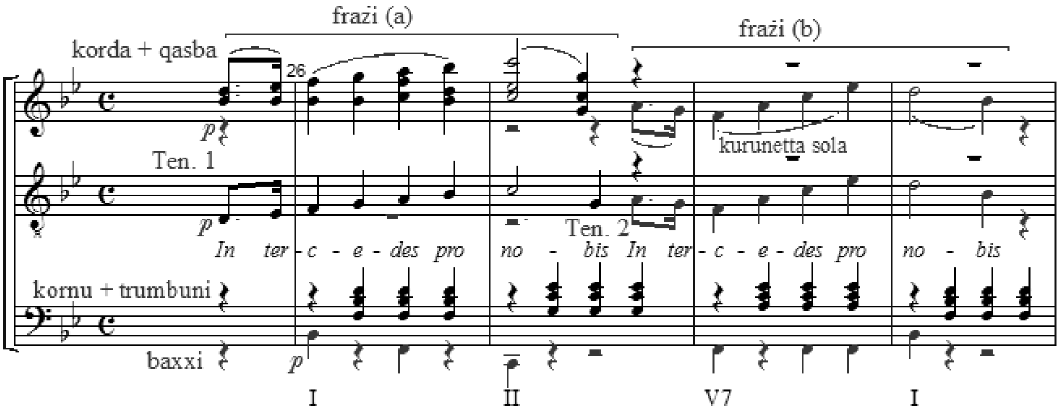

(4) Passaġġ ħolqa (33-35^3): Passaġġ qsajjar ta' tliet battuti kollox u mmarkat *Largo*, li xogħlu mhux biss li jagħlaq l-ewwel taqsima, imma wkoll li jgħin il-mużika timmodula lejn is-sottodominanti (IV), i.e. Mi*b* Maġġuri. Interessanti l-fatt, li dal-passaġġ jiftaħ ukoll bi trijadi arpeġġjat u jisfa mwaqqaf darbtejn permezz ta' pawsa, jew kuruna, biex joħloq is-suspans mixtieq.

TAQSIMA B: Dit-taqsima wkoll hi magħmula minn żewġ partijiet – sentenza (8 battuti) + grupp kadenzjali (6 battuti):

(5) Sentenza (35^4-43): Hawn għandna l-istess sitwazzjoni bħalma kellna fit-tieni parti tal-ewwel taqsima, fis-sens li l-vuċijiet jibqgħu jwieġbu ‘l xulxin bħal f’ċaqlembuta mużikali, u bil-kurunetta tibqa’ tweġibhom fit-tieni frażi. L-uniku differenza, minbarra sintendi t-tonalità, qiegħda fil-melodija, fejn in-noti aktarx jinżlu b’mod imtarraġ, u fejn l-akkordji mħaddma jagħlqu għal fuq kadenza miftuħa (eż. 4):

Ez. 4
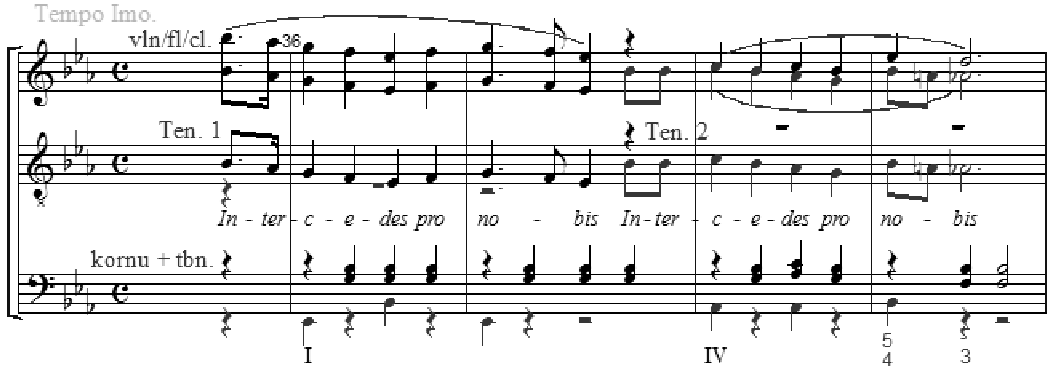

(6) Grupp kadenzjali (44-48 [49]): Dal-passaġġ qsajjar, immarkat *Largo* (bil-mod u b’mod solenni), għandu żewġ funzjonijiet simultanji x’jaqdi: (a) li jġib fi tmiem it-tieni taqsima bil-kant ta’ *Domine Iesum Christe*, u (b) li jservi ta’ ħolqa mużikali għal biex il-mużika tmur u tirreplika ruħha eżatt minn wara l-introduzzjoni. Dan ifisser li l-mużika tkun trid terġa’ timmodula lura għall-kjavi li tkun bdiet biha, jiġifieri Si*b* Maġġuri. Għal dal-għan, l-ewwel replika tagħlaq fuq kadenza miftuħa li ovvjament trid tinvolvi n-nota ‘La’, imma bekwadra[4]. Grupp kadenzjali ismu miegħu, ikun jinvolvi serje t’akkordji aktarx imdaqqin mill-orkestra biex jagħlqu taqsima, saħansitra moviment sħiħ. Infatti, jista’ jkollok aktar minn grupp wieħed skont il-kobor tax-xogħol. Fil-każ tagħna wieħed huwa biżżejjed peress li qegħdin nitkellmu fuq xogħol żgħir bħal mhi din l-antifna minjatura.

(7) Koda (50-57): L-aħħar seba’ battuti huma immarkati *Allegro*, u għaldaqstant għandhom jindaqqu f’temp imgħaġġel u li jibqa’ jaċċelera ruħu sal-aħħar nett fejn hemm il-kuruna tistenna ‘l kulħadd. Dan hu l-klajmaks tal-Antifna li jilħaq il-qofol tiegħu biċ-ċapċip entużjażmat tal-ammiraturi li soltu joħonqu l-knisja ma’ dħul il-vara (eż. 5):

Ez. 5
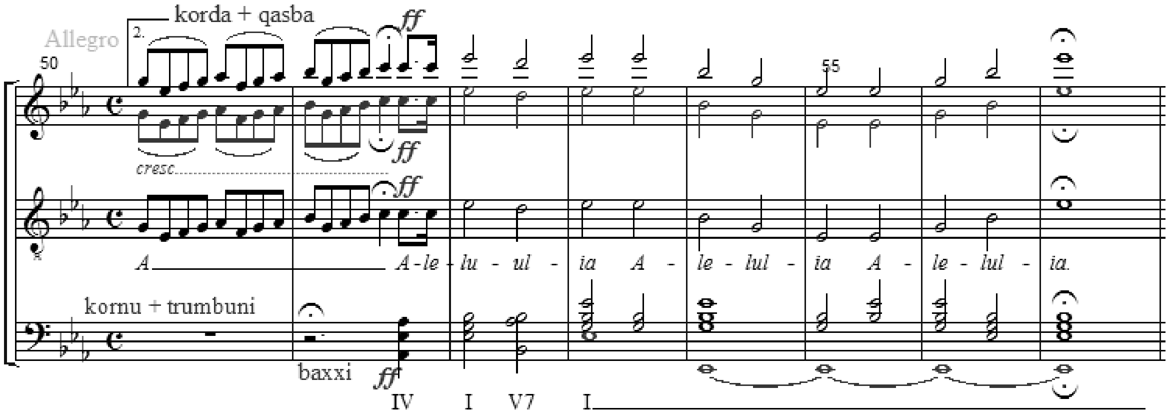
Il-koda tiftaħ bid-daqq tal-vjolini u strumenti tal-qasba, li f’ġest eleganti tal-aħħar, jitilgħu jiġru ‘l fuq, permezz tal-kromi, fejn ikun hemm tistenniehom l-ewwel pawsa. Eżatt wara mbagħad, jidħlu t-tenuri fl-unisonu[5] jkantaw l-*Aleluia* għall-akkumpanjament tal-orkestra kollha ddoqq *fortissimo* (bil-qawwi ħafna). Wieħed jinnota wkoll, in-nota twila fl-aħħar ħames battuti pprovduta mill-pedala tal-orgni,

[4] Dan is-sinjal jitqiegħed quddiem nota li permezz tiegħu jikkanċella bemoll jew djesis.
[5] Kelma li tfisser kant jew daqq tal-istess nota jew noti minn żewġ jew aktar vuċijiet u/jew strumenti.

filwaqt li l-bqija tal-istrumenti jinżlu u jerġgħu jitilgħu f'arpeġġ tal-aħħar permezz tal-minimi. Kif ġa għedna, l-Antifna ma tagħlaqx fit-tonalità oriġinali imma tibqa' fil-kjavi li biha tkun bdiet it-tieni taqsima.

L-Antifna *Beate Juliane* ta' Mro. Angelo Pullicino (b'arranġament tiegħi għall-banda) kienet ġiet eżegwita fil-knisja parrokkjali ta' San Ġiljan fis-26 ta' Jannar 2012 għall-okkażjoni tal-festa liturġika ta' San Ġiljan tax-Xitwa waqt kunċert vokali u strumentali li permezz tiegħu kien ingħata bidu uffiċjali għaċ-ċelebrazzjonijiet tal-85 sena anniversarju mit-twaqqif tal-Banda San Ġiljan. Ħa sehem ukoll, is-*St. Julian's Choral Group* taħt id-direzzjoni tal-Baritonu Pio Dalli u l-organista Joseph Caruana. Il-kunċert kien taħt id-direzzjoni tiegħi.

L-istess Antifna reġgħet ġiet eżegwita, did-darba flimkien ma' tlieta oħra ddedikati lill-istess Qaddis (ukoll b'arranġament għall-banda tiegħi), fil-knisja ta' Lapsi il-Ġimgħa 19 ta' Awwissu 2016 fl-okkażjoni tal-125 sena mit-twaqqif tal-parroċċa fl-1891. Fil-kunċert daqqet is-Soċjetà Mużikali Spinola flimkien mat-Tenur Brian Cefai u l-Baxx Anthony Montebello kif ukoll, is-*St. Julian's Choral Group*, dejjem taħt id-direzzjoni tal-Baritonu Pio Dalli. Il-Banda kienet taħt id-direzzjoni tas-Surmast-direttur, Mro. Aldo Minuti.